

EN HOVEDSTAD MED MODSÆTNINGER

Hovedstad i Belgien og hovedstad i EU, *Bruxelles* har flere funktioner. Samfundsgeografisk Studenterforening (SGS) fra Københavns Universitet har været på studietur i det europæiske magtcentrum.

Mange har efterladt skrivebordet flydende med åbne bøger, papirroderi og indtørrede kaffepletter. Levn fra den nyligt overståede eksamensperiode. Efter et indelukket liv bag computerskærmen er sulten efter nye indtryk, inspiration, at møde nye venner og møde virkeligheden som den er udenfor akademiske artikler, så meget større.

Turen bød på obligatoriske besøg i EU-institutionerne, men vi besøgte også byfornyelsesprojekter, og mødte unge belgiske studerende blandt meget andet. Alt sammen med det formål at undersøge, hvad Bruxelles er for en by. Hvad finder man, når man ridser i EU's blankpolerede overflade og stiller spørgsmålstegn ved, hvad der er inde under.

Svaret er et stort sammenskudsgilde af magtinstrumenter, oliedrypende vaffer, alverdens etniciteter, fattigdom, forfaldne bygninger, fyldte chokolader, glasfacader, sproglig mangfoldighed og en byplanlægning, der minder mest om et slemt tilfælde af for mange kokke, der fordærver maden.

En etnisk smeltedigel

Historisk er Bruxelles anlagt som kommercielt center på grund af sin strategisk gode beliggenhed ved en vandvej, og med infrastrukturelle forbindelser til nabolandene. Det trafikknudepunkt har lagt kimen til det multikulturelle præg, byen har i dag. I efterkrigstiden og frem til 1960'erne fik mangel på arbejdskraft den daværende regering til at invitere flere hænder indenfor grænserne, for primært at varetage opgaver, som belgierne ikke selv kunne lokkes til. Derfor er der i dag en stor befolkningsgruppe, der har nordafrikansk, sydeuropæisk eller tyrkisk afstamning. En anden stor gruppe af immigranter stammer fra Vestafrika, primært fra eks-kolonien Congo. Sidst har EU tiltrukket massive mængder af udenlandske arbejdere. Ifølge Belgiens statistiske bureau er godt 45% af indbyggerne i Bruxelles udlændinge, over halvdelen af dem fra de andre EU lande. En talemåde i Bruxelles lyder 'vi er alle immigranter, i første, anden eller tredje generation'. De resterende knap 55% af befolkningen i Bruxelles, som er af belgisk nationalitet, har derfor med stor sandsynlighed en tilknytning til et andet land end Belgien.

Byens multikulturelle præg er absolut synlig i gadebilledet. En forbi-passerende børnehave på tur, parvis hånd i hånd, med ivrige skridt og hoppende rygsække tæller for eksempel alverdens hud- og hårfarver. Det betyder også, at det er muligt at nyde mad fra hele verden – fra etiopiske pandekager til vietnamesisk suppe. Butikker der sælger kassava og batikfarvet tøj fra Vestafrika eller tyrkiske butikker med et stort udvalg af vandpiber.

Det multikulturelle præg gør Bruxelles til en spændende by at bo i. Der sker en daglig social udveksling, når kulturer mødes, på gaden, på job og i institutioner. Folkeskolerne i Bruxelles er ikke etnisk segregerede, så børnene vokser op med, at det er den mest naturlige ting i verden at omgive sig med børn, der stammer fra andre kulturer end sin egen. "Det gør dig åben og fordomsfri, når du møder mennesker, fra forskellige kulturer hver dag", siger Judith Couturier, der har boet i Bruxelles i hele sit 25-årige liv. Hun studerer geografi på sidste år på Free University of Brussels. Hun peger også på den vifte af underholdende begivenheder, multikulturelle Bruxelles byder på, som noget af det hun holder af ved byen. Afrikanske rytmer og toner fra mellemøsten er ikke ualmindelige på spillesteder i Bruxelles, det vidner byens plakatsøjler også om. I Bruxelles er de fleste en del af en etnisk minoritet. Til forskel fra den

tilsvarende situation i København, står minoriteterne ikke i forhold til en solid majoritet af etniske belgiere. Fordi alle er minoriteter, er der ikke nævneværdige konflikter i mellem de etniske grupper. Dermed ikke sagt, at der ikke findes sociale problemer i Bruxelles, de har bare ikke rod i etniske grupperinger. Mariana Dias er trainee i Europakommissionen. Hun følte sig tilpas i Bruxelles fra den dag, hun ankom. "Der er en form for europæisk kultur i Bruxelles, der gør det nemt at være expat her," siger hun. Hun er vild med det internationale miljø og hun synes det er inspirerende at høre så mange forskellige sprog i bussen. "Men det er faktisk svært at møde belgiere og lære det virkelige Bruxelles at kende", siger hun.

Euroboblen

Gå en tur gennem Leopold-kvarteret og se strømnetet arkitektur, joggere og kaffe latte sippende businessmennesker på vej til møde med hastige rungende laksko-skridt. Leopold-kvarteret huser størstedelen af EU-kontorerne og en del af deres medarbejdere. Kryds gaden til nabokvarteret Matongé, der har taget navn fra et område i eks-kolonien Congo, og oplev en kontrast der er typisk for Bruxelles. Her er etnisk mangfoldighed, eksotiske madvarer og afrikanske frisører. Men der er også en socio-økonomisk gennemsnitsprofil, der er markant anderledes end den tilsvarende i Leopold-kvarteret. Lige så livligt som Matongé kvarteret er, lige så gudsforladt er EU-kvarteret i weekenden, hvor kontorerne er lukkede, og de der arbejder her til daglig er rejst hjem.

Eurokraterne kaldes de, let hånende. EU-medarbejderne, dem som ikke rigtigt hører til i Bruxelles. Selvom deres tilstedeværelse er larmende åbenlys så befinder de sig i tilværelsen indenfor en selvforsynende boble der er mere eller mindre afskåret fra resten af Bruxelles – EU boblen. Indenfor parlamentets mure kan man blive klippet, gå til tandlægen eller gå i supermarkedet. Et EU batch er alt hvad man skal have for at få adgang til alt det. Det tager dog samtidig effektivt den tilsvarende omsætning fra de lokale forretningsdrivende. Mange af de højtlonnede eurokrater lægger ikke deres skat i Bruxelles, enten fordi de er udlændinge eller fordi de pendler fra forstæderne. Eurokraterne hænger ud med andre eurokrater, sender deres børn i særlige skoler og plejer deres nationalitet i dertil indrettede institutioner. "Der er ikke så mange congolesiske fester i Leopold-kvarteret," siger Judith Couturier med et skævt smil og fortsætter lettere opgivende: "EU er godt for Bruxelles, men ikke for bruxellensere."

Mariana Dias kan også mærke presset inde i Euro-boblen. I Portugal hvor hun kommer fra, har hun et godt CV. Men her i Bruxelles føler hun, at hun skal kæmpe mod hele Europas elite om at få en plads i boblen. "Det er vigtigt at gå til de rigtige arrangementer og komme på de rigtige barer," siger hun og fortsætter "det handler om kontakter og networking, din arbejdsdag slutter aldrig rigtigt. Vi bliver konstant bombarderet med tilbud om arrangementer. Hver torsdag er der en fest på Luxembourg-pladsen, i hjertet af Bruxelles, hvor man kan hænge ud med de rigtige mennesker, og prøve at skabe de rigtige kontakter." For Mariana er livet på den anden side af boblen også vigtig og derfor prøver hun at begrænse den tid hun bruger på networking og EU-fritidsarrangementer.

Et arkitektonisk kludetæppe

Majestætiske middelalderbygninger ligger side om side med grå, billige betonbygninger fra 1970'erne. I EU-kvartererne dominerer kontordo-

miciler, hvis glasfacader stirrer usentimentalt ned på sine omgivelser. For at gøre plads til dem midt i et af Bruxelles ældste kvarterer er de historiske bygninger der stod der, blevet hvisket af bykortet. De tidligere beboere er blevet eksproprieret og bygningerne slet og ret jævnet med jorden, for at gøre plads til noget nyt og angiveligt bedre.

Udviklingen i byens fysiske udtryk siden 1960'erne er et eksempel på mangelfuld byplanlægning. Sådan skriver Katarzyna M. Romanczyk fra Free University of Brussels, i en artikel om fænomenet Brusselizati-on i tidsskriftet Cities. Det massive indtryk af EU-institutioner i byen gjorde behovet for kontorarealer pludseligt og stort. Den gældende planlovgivning fra 1962 fungerede som et hierarki af planer på regionalt, distriktsmæssigt og kommunalt niveau. Den er siden blevet kritiseret for at favorisere offentlige autoriteter og private erhvervsdrivende frem for borgerne. Bl.a. gjorde den det muligt at renovere en bygning, hvis man ejede mindst halvdelen af den. En invitation til bygningsspekulanter, som resulterede i heftige gentrificeringsprocesser. Derudover var det muligt for en autoritet at appellere en udstykning, som var givet fra højere autoritært niveau, altså på tværs af hierarkiet. Hvad der før var en organisk sammensat bystruktur med blandede funktioner og divers arkitektur er flere steder endt som hele områder domineret af monofunktionelle mastodonter. Arkitekturen er glat og

ensformig at se til, og kritiseres i øvrigt for at være af dårlig kvalitet med en gennemsnitlig levetid på blot 21 år. Frem for at være bygget for at kunne holde, er det bygget for at blive erstattet indenfor en overskuelig tidsramme.

Midt i et studenteroplæg om netop planlægning bad oplægsholderne os som tilhørere om at observere vores omgivelser mens vi begav os ned mod en af byens centrale togstationer. Det var ikke et udsædvanligt Bruxelles-kvarter; brostensbelagt gade med lave bygninger, matte farver og en overvægt af beton. Forskellige butikker og cafeer brød de gråtonede og ensartede facader med farverige skilte. Vi krydsede ind gennem den store stationshal og kom ud på den anden side til en helt anden verden. Vi efterlod det almindelige og rolige byliv og trådte ud på en stor plads omgivet af rækker af spejlblanke højhuse og en bred trafikeret vej forude der optrådte som vindtunnel, så håret stod om ørerne på os. Bruxelles Northern Quarter, som vi befandt os i, er et af de områder der har oplevet den mest drastiske fornyelse. Manhattan-planen, der blev godkendt under planlovgivningen fra 1962 havde 53 skyskrabere på tegnebrættet. For at gøre plads til dem blev 12.000 borgere forflyttet til andre områder af byen. Finanserne rakte ikke til at gennemføre planen, men stilen var lagt, og kontrasterne til de nærliggende kvarterer er i dag slående. I dag har Bruxelles en master plan. En ensartet vision

for byens sammensætning og udtryk på tværs af de 19 kommuner byen består af. Sådant en plan er bydende nødvendig, for kommunernes samarbejde minder mere om en konkurrence om ressourcer, hvilket giver sig i udslag i bl.a. dårligt fungerende offentlige transportsystemer, der krydser grænserne. Planen bliver dog mødt med skepsis, bl.a. fordi den ikke er lovligt bindende.

Eurokrat, hæng dig i dit slips!

Sådan står der på klistermærker opsat på lygtepæle rundt om i byen. På fransk rimer ordene, men selv oversat emmer de af modstand overfor EU's position i Bruxelles. Frustrationen er rettet mod den måde nogle beboere oplever at deres samfund blive påvirket af kræfter de ikke selv har indflydelse på. Selv om Bruxelles er en multikulturel by med mennesker fra hele verden er der stadig sociale skel, gentrificering og ulighed. Selvom Bruxelles på mange måder er en rig by, har den en stor andel fattige indbyggere. Thulinh Lam er 25 år gammel og arbejder på en kaffebar. "Jeg lever af at sælge kaffe, men jeg har en kandidatgrad!" Den opgivende ironi er til at tage at føle på, mens hun fortæller om sin situation som er langt fra ualmindelig. Selvom Bruxelles ikke mindst på grund af EU har ekstremt mange jobs til rådighed, er få af dem besat af belgiere. Arbejdsløsheden er på godt 20 %, hvilket er markant højere end det europæiske gennemsnit og højere end det nationale gennemsnit i Belgien. Ungdomsarbejdsløsheden tæller en tredjedel.

Håbløsheden og forarmelsen er ikke til at overse i gaderne i Bruxelles. Ildelugtende tiggere huserer undergrundsbanen, og på stationerne ligger mange hjemløse og sover. Huslejepriserne stiger med foruroligende hast i takt med at område efter område gentrificeres. Det skubber de almindelige borgere væk i både bogstavelig og overført betydning.

Retsbygningen i Bruxelles er en imponerende massiv palads-lignende stenbygning fra Kong Leopolds storhedstid. Da SGS var på besøg i marts var den totalt omkranset af stilladser, og er det formentlig mange år frem. Renovering er tiltrængt, men Bruxelles er ramt på pengepungen som resten af Europa. "Man kunne tro, at stilladserne betyder, at der bliver gjort noget ved bygningen. Men uden stilladserne vil den falde sammen", konstaterer Thulinh Lam tørt. Hun har sammen med veninden Judith Couturier taget SGS-deltagerne med på en byvandring i det historiske Bruxelles. Retsbygningen kan ses som et symbol på et smuldrende Bruxelles, der holdes oppe af EU og alle de økonomiske aktiviteter, der følger i kølvandet på sådan en institution. Nogle vil sige det er grimt, men uden stilladset vil bygningen – Bruxelles – kollapse.

For geografistuderende på besøg har Bruxelles budt på en bredt sammensat menu med noget for enhver smag, leveret på mange forskellige sprog. Der er rig mulighed for at få fingrene i den bygeografiske muld og stikke næsen op af lærebogen og snuse til virkelighedens verden. Det kan være fint selvom den sommetider har en bitter eftersmag.

FaktaBox

SGS (Samfundsgeografisk Studenterforening) er en studenterforening på Københavns universitet. Vi forsøger at styrke fællesskabet og interaktionen i mellem studerende på geografistudiet gennem faglige og sociale aktiviteter. Der deltager både studerende og undervisere. Formålet er at lære ved at udfordre sin faglige geografiske viden, gennem arrangementer med fokus på aktuelle problematikker og temaer, der har relation til det samfundsfaglige. Ligeledes er det vigtigt at sikre interaktion og vidensdeling på tværs af årgange. SGS arrangerer årligt en studietur, og har været i Berlin, Amsterdam, Barcelona og senest Bruxelles. Desuden afholder vi byvandring, virksomheds/ organisationsbesøg, frokostseminarer, filmforevisninger og meget mere. SGS ønsker desuden gennem sine arrangementer at sikre opmærksomheden på det samfundsvidenskabelige aspekt af geografien. For mere info se foreningens facebookside med navnet Samfundsgeografisk studenterforening.

Artiklen er skrevet af:

Taja Brenneche
Kandidatstuderende på
geografi, Københavns
Universitet

Ditte Brøgger
Kandidatstuderende på
geografi, Københavns
Universitet

